Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 33/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen sähköyhtiöiden toiminnan luvanvaraisuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Katja Taimelan /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 33/2021 vp:

> Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä vilpillisesti toimivan sähköyhtiön toimintaan puuttumiseksi ja aikooko hallitus selvittää sähköyhtiön perustamisen tekemistä luvanvaraiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Sähkön vähittäismyyjinä toimivat niin sanotut ongelmamyyjät ovat työllistäneet sekä kuluttaja- että energiaviranomaisia jo usean vuoden ajan. Kysymys on ollut varsin rajatusta joukosta toiminnanharjoittajia, jotka kuitenkin toiminnallaan aiheuttavat paljon harmia kuluttajille ja muille pienille sähkönkäyttäjille sekä työllistävät paitsi viranomaisia, myös muita sähkön vähittäismarkkinoilla toimivia yrityksiä, kuten jakeluverkonhaltijoita ja muita sähkön vähittäismyyjiä. Kaikille näille tahoille aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia ja taloudellisia vahinkoja niin sanottujen ongelmamyyjien toiminnasta. Ongelma on hyvin tiedostettu viranomaisissa ja myös sähköalan yritykset ja niiden etujärjestöt ovat esittäneet viranomaisille puuttumista tällaisten sähkönmyyjien toimintaan.

Sähkön vähittäismyynnissä sovelletaan jo nykyisellään yleisiä kuluttajansuojaan liittyviä säännöksiä, kuten hyvän tavan vastaisen markkinoinnin ja sopimattoman menettelyn kieltoa sekä koti- ja etämyyntiä koskevaa sääntelyä. Vähittäismyynnin sähkösopimuksia ja niiden sopimusehtoja säännellään lisäksi sähkömarkkinalaissa yksityiskohtaisemmin kuin kuluttajasopimusten ehtoja yleisesti säännellään. Nämä keinot eivät ole riittäneet poistamaan niin sanottujen ongelmamyyjien sähkön vähittäismarkkinoilla aiheuttamia kiistattomia epäkohtia, joista sähkönkäyttäjät ja muut osapuolet joutuvat kärsimään.

Sekä kirjallisessa kysymyksessä että edellä kuvatun tilanteen taustalla on kolme keskeistä selittävää tekijää. Ensinnäkin kuluttajat tuntevat edelleen huonosti sekä sähkön tuotteena että sähkön hankintaan liittyvät sopimukset ja niihin liittyvien palvelujen sisällön. Toiseksi sähkön vähittäismyynnissä markkinointi tapahtuu pääasiassa etämyyntinä joko puhelimitse tai internetissä. Kolmanneksi sähkön vähittäismarkkinoille tulo on helppoa eikä vaadi laajoja perustamisinvestointeja. Tämä yhdistelmä valitettavasti tekee sähkön vähittäismyynnistä varsin haavoittuvan myös epäasiallisia ja jopa lainvastaisia menettelytapoja hyödyntäville vähittäismyyjille.

Vuosien varrella on toteutettu erilaisia uudistuksia ja lainsäädännön tarkistuksia, joilla on parannettu sähkönkäyttäjien suojaa sähkön vähittäismarkkinoilla. Näitä uudistuksia sisältyy myös Sanna Marinin hallituksen lainsäädäntösuunnitelmaan.

Hallitus on tuomassa kevätistuntokauden aikana eduskuntaan neljännen sähkön sisämarkkinadirektiivin täytäntöönpanoa koskevan lainsäädäntöpaketin. Tässä pitkälle valmistellussa esityksessä on tarkoitus parantaa sähkötarjousten vertailuun käytettävän, Energiaviraston ylläpitämän internetsivuston sähkösopimuksia koskevaa tietosisältöä siten, että kuluttajat saisivat sitä kautta tarkemmat tiedot vähittäismyyjien tarjoamien sähkösopimusten ehdoista ja lisätietoa vähittäismyyjiin liittyvistä viranomaisten valvontatoimenpiteistä. Energiavirastolle ehdotettaisiin muun muassa valtuutta määrätä vähittäismyyjälle määräaikainen julkaisukielto vertailusivustolla, jos vähittäismyyjä on toistuvasti ilmoittanut tarjoamiaan sähköntoimitussopimuksia koskevia totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja vertailusivustolle.

Vuonna 2022 käyttöön otettava sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon järjestelmä eli datahub tulee edellyttämään sähkön vähittäismyyjiltä datahubin kanssa yhteensopivia sähkökaupan tietojärjestelmiä. Tämä edellyttää vähittäismyyjiltä investointeja ja siten nostaa sähkön vähittäismarkkinoille tulon kynnystä. Tällä hetkellä on merkkejä siitä, että niin sanotuilla ongelmamyyjillä ei ole valmiutta tai halukkuutta saavuttaa datahubyhteensopivuutta aikataulussa. Datahubin käyttöönoton seurauksena onkin mahdollista, että tällainen vähittäismyyjä voi poistua oma-aloitteisesti sähkön vähittäismarkkinoilta. Edellä mainittuun lakiesitykseen on tarkoitus sisällyttää myös toimenpiteitä, joiden avulla datahubin käyttöönottovaiheessa voidaan suojata vähittäismyyjän asiakkaita, mikäli vähittäismyyjä ei saavuta datahubin käyttöönottovalmiutta määräajassa ennen datahubin käyttöönottoa.

Hallituksen lainsäädäntösuunnitelmaan sisältyy lisäksi vuodelle 2022 ajoittuva lainsäädäntöhanke, jossa on tarkoitus uudistaa sähkösopimuksia koskevaa sääntelyä ja toteuttaa niin sanottujen ongelmamyyjien toimintaa koskevia toimenpiteitä. Hankkeessa on tarkoitus selvittää muun muassa rajoituksia ennakkolaskutuksen käyttämiseen sähkön vähittäismyynnissä. Hankkeen yhteydessä on luontevaa selvittää myös sähkön vähittäismyynnin luvanvaraisuuden mahdollisia hyötyjä niin sanottujen ongelmamyyjien toimiin puuttumiseksi.

Helsingissä 4.3.2021

Elinkeinoministeri Mika Lintilä